

ÎNCHEIERE

05 noiembrie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Vera Macinskaia
Dumitru Mardari

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Vasili Carafizi împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii

împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 24 iunie 2014, prin care au fost respinse apelurile declarate de Vasili Carafizi, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova cu menținerea hotărârii Judecătoriei Ceadâr-Lunga din 06 februarie 2014, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 15 octombrie 2013, Vasili Carafizi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

În motivarea acțiunii a indicat că la 02 noiembrie 2006, aproximativ la ora 09:00 în curtea casei sale, pe adresa or. Ceadâr-Lunga, str. Lenin, 30, a intrat Alexandr Uzun și fără careva explicații a solicitat să meargă cu el.

Indică că deoarece în afara ogrăzii mai erau încă două persoane îmbrăcate în haine civile, dânsul cu soția au presupus că aceștia sunt colaboratorii poliției.

Însă deoarece Alexandr Uzun nu a prezentat careva documente și nici legitimația sa, el și soția au solicitat explicații unde și pentru Alexandr Uzun pretinde ca reclamantul să meargă cu el, iar dacă este chemat la poliție, să i se prezinte citația.

Relatează că peste o perioadă de timp, grupul dat s-a întors cu citația la CPR Ceadâr- Lunga, biroul nr.5 la inspectorul sectorist al CPR Ceadâr-Lunga - Balaban I.I.

Afirmă că în biroul nr. 5 al CPR Ceadâr-Lunga l-au ținut timp de 2 ore, pînă când a venit o persoană din mun. Chișinău. în același timp, fără nici o discuție s-au

început ofensări în adresa lui și pretenții privind recunoașterea vinovăției în comiterea careva infracțiuni.

Indică că la acel moment a refuzat să dea explicații și a solicitat un avocat.

La care a fost avertizat că i se garantează 15 ani de închisoare, deoarece îi vor incrimina toate infracțiunile, care nu sunt descoperite pentru ultimii 10 ani la Sudul Moldovei.

Susține că a fost amenințat cu răfuială fizică și a fost transportat la Centrul pentru Combaterea Crimelor Organizate din mun. Chișinău. Aici i se impunea recunoașterea comiterii unei infracțiuni pe care nu a comis-o. La orele 15:00 în aceeași zi i s-a permis să sune acasă, ca să afle numele avocatului său. La ora 15:00, căpitanul de poliție - Balamatiuc a întocmit un proces-verbal de reținere la ora 14:00 în mun. Chișinău și plasare în izolatorul de detenție provizorie cu indicarea – „ДОС”.

Indică că acesta este unicul document din dosarul penal, în care este indicat - căpitan în rezervă al MAI FR, cu toate acestea în rubrica - temeiuri și motive a reținerii lipsește descrierea temeiurilor și a motivelor reținerii. Aici i-a fost clar că persoanele care îl rețineau, n-au hotărât pînă la urmă, ce să-i incrimineze și în baza la ce articole ale CP să-l oblige ca el să recunoască vinovăția sa. Fiind evident că, Direcția pentru Combaterea Crimelor Organizate nu se ocupă cu cercetarea infracțiunilor de tipul art. 290 alin. (1) CP RM.

La orele 18:00, când a venit avocatul său, i-au înmănat sub semnătură drepturile și obligațiile lui în calitate de bănuit, la care a declarat că refuză să dea explicații, apoi l-au închis de unul singur într-o cameră la subsol.

Dimineața, pe data de 03 noiembrie 2006, l-au chemat din nou la interogare și refuzând să dea declarații, îndeosebi în lipsa avocatului, l-au închis în subsol, deja în altă cameră, cu alți 3 bănuți.

La 04 noiembrie 2006, la ora 10:00, în cătușe, a fost dus la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău pentru prelungirea termenului de deținere sub arest. Din sala ședinței de judecată a fost eliberat sub interdicția de a nu părăsi localitatea. Unica întrebare importantă, după opinia lui, de care s-a interesat instanța de judecată, a fost unde anume reclamantul a fost reținut în flagrant. Dacă el a fost reținut în Ceadâr-Lunga, atunci cine a fost reținut în flagrant în s. Chiriutnea și cum pot persoanele, de la care a fost ridicat automatul pe care persoanele acestea din spusele lor, îl păstrau timp de 10 ani, să fie pe dosarul acesta în calitate de martori.

Relatează că Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a respins demersul procurorului din 04 noiembrie 2006 și l-a eliberat în sala ședinței de judecată.

Astfel, cătușele i-au fost scoase la ora 11:30, la data de 04 noiembrie 2006. Aflându-se sub arest de la 02 noiembrie 2006, orele 10:00, când a fost reținut la CPR Ceadâr-Lunga.

La 04 noiembrie 2006, în privința lui a fost aplicată interdicția de a nu părăsi localitatea, apoi oficial a fost chemat la procuratura s. Centru, mun. Chișinău, unde i-a fost înmănată ordonanța din 10 noiembrie 2006 privind atragerea lui în calitate de învinuit în baza art. 290 alin. (1) CP RM, acolo din nou l-au obligat să recunoască vinovăția sa în comiterea infracțiunii.

Relevă că peste un an și jumătate a fost chemat la CPR Taraclia și Procuratura Taraclia.

Totodată, în ziarul raional (raionul Taraclia) „Svet” Nr. 4, februarie 2007, în

rubrica „Cronica criminală” a fost publicată informația cu privire la comiterea de către el a infracțiunii, prevăzute de art. 290 alin. (2) CP RM. Din informația respectivă rezultă că el ilegal, avînd intenția infracțională de păstrare a armei de foc, a procurat un automat și l-a păstrat.

Susține că articolul dat a avut rezonanță socială mare în s. Corten, r-nul Taraclia, originarul căruia el este și unde locuiește mama lui, care este pensionară.

Mai ales că toți au știut că el a fost ofițerul Armatei Sovietice, a făcut studii la școala militară din or. Leningrad, a făcut serviciul militar în Orientul Îndepărtat.

Pe când, în articolului din ziar, V. Peicov inventa și divulga diferite istorii despre aceea că el putea să fugă din Armată și să ia cu sine automatul, că ar fi fost amestecat în seria de omoruri în anii 90 în raionul Taraclia.

Relatează că această perioadă a fost strașnică, când mergi pe drum și oamenii se uită la tine presupunând că poate într-adevăr este vinovat.

Ulterior, a primit prin poștă Ordonanța procurorului raionului Taraclia privind încetarea urmăririi penale din 16 noiembrie 2009, care conținea învinuirea în comiterea faptei infracționale concrete și procurorul considera, că pe parcursul urmăririi penale, vinovăția lui este dovedită integral.

Afirmă că la 30 noiembrie 2009 s-a adresat la Procuratura Generală cu contestația ordonanței de încetare a urmăririi penale. În contestație el a descris toate evenimentele din momentul reținerii lui la data de 02 noiembrie 2006, susținând că nu a comis infracțiunea.

Cu toate acestea, la 29 iunie 2010, i-a fost înaintat rechizitoriul de învinuirea lui în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) CP RM, în aceea că, în perioada de timp pînă la sfârșitul anului 1996, data exactă pe parcursul urmăririi penale n-a fost stabilită, avînd intenția de a păstra ilegal arma de foc, a procurat în cadrul circumstanțelor nestabilite la persoanele care n-au fost stabilite de organele de urmărire penală în s. Corten, raionul Taraclia un automat.

Prin sentința Judecătoriei Taraclia din 06 decembrie 2010 el a fost achitat în legătură cu lipsa elementelor de infracțiune. Măsura de constrângere în privința lui - interdicția de a nu părăsi localitatea a fost anulată. Prin decizia Curții de Apel Cahul, sentința judecătoriei Taraclia a fost menținută. Pe data de 03 aprilie 2013 CSJ a respins contestația procurorului ca neîntemeiată.

Susține că s-a aflat sub arest mai mult de 2 zile în subsolul Centrului pentru Combaterea Crimei Organizate, o zi în camera pentru o persoană, iar a doua zi a fost plasat în camera cu persoane necunoscute lui. A fost dus în Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău în cătușe

Urmărirea penală cu măsura de constrângere aplicată în privința sa sub forma de interdicția de a nu părăsi localitatea și obligația de a se prezenta la organul de urmărire penală, după chemare se continua de la 04 noiembrie 2006 și pînă la 25 ianuarie 2012. Adică urmărirea penală a continuat 5 ani, 2 luni și 21 zile.

Își întemeiază acțiunea în baza prevederilor art. 1398 alin. (1), art. 1405 alin. (1) art. 1422 alin. (1 și 2), art. 1423 Cod civil și prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Solicită încasarea din contul Bugetului de Stat al RM prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM suma de 150000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Prin hotărârea Judecătoriei Ceadâr-Lunga din 06 februarie 2014 acțiunea a fost admisă parțial, fiind încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor RM în beneficiul lui Vasili Carafizi cu titlu de prejudiciu moral suma de 15000 lei. În rest, pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Comrat din 24 iunie 2014 au fost respinse apelurile declarate de Vasili Carafizi, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova cu menținerea hotărârii primei instanțe.

La 07 august 2014, Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea hotărârilor instanțelor judecătorești inferioare și pronunțarea unei noi hotărâri cu privire la respingerea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia contestată.

Cu referire la prevederile art. 3 alin. (1) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, indică că norma respectivă prevede repararea prejudiciului moral în situațiile când din partea organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești au fost comise careva încălcări de ordin juridic, iar în lipsa acestor acțiuni ilegale statul nu poate fi atras la răspundere.

Indică că dreptul la repararea prejudiciului material și prejudiciului moral poate fi constatată doar prin interpretarea cumulativă a art. 3 și a art. 6, aceste norme nu pot fi aplicate separat.

Consideră că instanțele judecătorești inferioare au admis încălcarea normelor de drept material și procedural, deoarece nu au luat în considerație că Vasili Carafizi nu a avut calitatea de inculpat pe parcursul desfășurării procesului dat.

La 03 septembrie 2014, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii, sau în cazul în care instanța de recurs va decide necesitatea acordării în speță a despăgubirilor bănești, modificarea deciziei Curții de Apel Comrat din 24 iunie 2014, în sensul diminuării sumei acordate cu titlu de prejudiciu moral, corespunzător sumelor acordate în cauze similare de către Curtea Europeană și instanța judecătorească națională.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia contestată, făcând referire la prevederile art. 239, 432 alin. (1), 445 alin. (1) lit. b) CPC.

Consideră că la caz nu au fost întrunite condițiile prevăzute de art. 3 și art. 6 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Consideră că instanța de apel eronat și neîntemeiat a menținut fără modificări hotărârea instanței de fond, în condițiile în care prin prisma prevederilor enunțate rezultă expres că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului. Aici fiind necesară constatarea ilegalității faptei.

Cu referire la prevederile art. 11 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 susține că mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare următoarele elemente:

Gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă. Aici relevă că componența de infracțiune prevăzută de art. 290 alin. (1) Cod penal al RM, este o infracțiune mai puțin gravă.

Caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată. La acest capitol relevă că pe durata desfășurării urmăririi penale, lui Vasili Carafizi nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, nefiind înregistrată nici o plângere ce ar indica contrariul.

Mai mult ca atât, de către intimat nu a fost depusă nici o cerere referitor la acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală. Or, conform prevederilor art. 313 din Codul de Procedură Penală plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuit, învinuit, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale căror au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plângerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

Rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei. În sensul justificării acestui compartiment, susține că intimatul nu a prezentat careva probe concludente, pertinente, utile și veridice prin care să convingă instanța că învinuirea imputată ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale, or, art. 118, alin. (1) CPC, indică că fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

La capitolul duratei urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, susține că urmărirea penală în privința intimatului Vasili Carafizi s-a desfășurat într-un termen cât de posibil de restrâns - 4 ani, iar dosarul penal a fost examinat în instanța de judecată pe parcursul unei perioade de timp de - 2 ani și 4 luni.

Referitor la suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, menționează că prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea și reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie și personal).

Cu referire la hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 9 octombrie 2006, cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, indică că obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferințe psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea.

Consideră că Vasili Carafizi nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența unor suferințe cauzate, or, toate argumentele invocate întru motivarea pretenției de încasare a prejudiciului moral, au purtat doar un caracter declarativ, formal fără a dispune de careva suport probatoriu și legal.

La segmentul cu privire la durata aflării nelegitime a persoanei în detenție, precizează că Vasili Carafizi nu a fost supus reținerii, nefiindu-i aplicate careva măsuri privative de libertate, însă în privința acestuia doar au fost întreprinse măsuri procesuale legale care erau prevăzute de legislația procesual penală și care urmau de a fi întreprinse pentru cazul de infracțiune săvârșirea căreia îi era imputată.

Mai invocă că mărimea prejudiciului moral urmează să fie proporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze similare, adică în cauze care vizează violări similare ale Convenției și care sunt îndreptate împotriva Republicii Moldova sau a țărilor cu un nivel de dezvoltare economică comparabil cu cel al Republicii Moldova.

Remarcă că în spețe similare împotriva Ministerului Justiției și Ministerului Finanțelor, pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, suma acordată a fost între 10000 lei în mediu pentru 11 luni de arest preventiv, ulterior fiind emisă sentință/decizie de achitare.

Consideră că suma acordată de către instanța de fond ca despăgubire morală, care a fost menținută și de către instanța de apel, este destul de exagerată, neechitabilă suferințelor invocate că ar fi fost suportate și nerezonabilă cuantumului sumelor acordate în cauze similare de către Curtea Europeană și instanța judecătorească națională.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele cauzei rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților, la 10 iulie 2014, fapt confirmat prin copia scrisorii de însoțire anexată (f. d. 175), fiind recepționată de către recurenți la 15 iulie 2014, așa precum rezultă din avizele de primire (f. d. 177,178).

Astfel, se constată că recurenții s-a conformat prevederilor legale și au declarat recursurile în termen, la 07 august 2014 și respectiv 03 septembrie 2014.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Inspectoratul General al Poliției din RM și Ministerul Justiției al RM nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursurile declarate Inspectoratul General al Poliției din RM și Ministerul Justiției al RM, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Inspectoratul General al Poliției din RM și Ministerul Justiției al RM ca inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursurile declarate de Inspectoratul General al Poliției din Republica Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Vera Macinskaia

Dumitru Mardari